

УДК 336:713.717

Фактори, що впливають на формування та реалізацію кредитної політики банків України

Олена Анатоліївна Криклій

доцент кафедри банківської справи

ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ» (м. Суми),

кандидат економічних наук, доцент

Постійне забезпечення оптимального рівня кредитного ризику з одночасним досягненням планового рівня прибутку від кредитних вкладень в умовах нестабільності зовнішнього середовища вимагає запровадження в банках науково обґрунтованої кредитної політики, яка базується на достовірності та репрезентативності даних аналізу поточної ситуації та можливих шляхів її розвитку в майбутньому, можливості банку оперативно реагувати на зміну різноманітних факторів, що впливають на ринок кредитних послуг.

Науково обґрунтована кредитна політика банку обов'язково повинна враховувати фактори, що визначають його реальну й потенційну спроможність реалізувати розроблену стратегію на ринку кредитних послуг у визначений проміжок часу.

Внутрішні фактори, що визначають особливості формування кредитної політики банку, вважаємо за доцільне об'єднати в дві групи.

Перша визначає цілі діяльності банку на ринку банківських послуг в цілому. Оскільки цілі кредитної політики підпорядковуються загальним цілям діяльності банку, то й засоби її реалізації повинні узгоджуватись та не вступати в протиріччя з загальною стратегією банку. Невірно визначені цілі діяльності банку на ринку кредитних послуг призводять до зростання рівня стратегічного ризику банку, що, на нашу думку, був однією з причин банківської кризи в Україні. Найбільш важливими стратегічними прорахунками банків у докризовий період було невиправдане зростання обсягів кредитування (так званий «кредитний бум») та освоєння нових ринкових ніш, у першу чергу іпотечного кредитування.

Друга група внутрішніх факторів визначає наявні в банку ресурси (фінансові, матеріальні, трудові, інформаційні), технології, що забезпечують досягнення поставлених цілей, включаючи спроможність менеджменту банку ефективно їх використовувати.

Важливим для розробки кредитної політики банку є визначення того, чи достатньо ресурсів банку для досягнення цілей, визначених у його кредитній політиці. Деякі з елементів ресурсів визначаються можливостями швидкої трансформації в часі і можуть бути підпорядковані цілям кредитної політики (наприклад, впровадження інноваційних технологій, відповідна підготовка кредитних менеджерів). Інші ж елементи ресурсів мають менші можливості трансформації в часі внаслідок ринкових обмежень, недостатності фінансових ресурсів та з інших причин (наприклад, збільшення розміру статутного капіталу, значне збільшення матеріально-технічної бази). Тому цілі кредитної

політики та механізм її реалізації повинні враховувати ресурсні обмеження нарощування внутрішнього потенціалу банку.

За результатами проведеного дослідження нами визначено, що значна кількість банків України у докризовий період розробляла та реалізовувала кредитну політику, не маючи для цього достатнього ресурсного забезпечення. Найбільший розрив ресурсів, на нашу думку був наявний у:

фінансових ресурсах: банки розвивали іпотечне кредитування, не маючи для цього ресурсів відповідної строковості, що привезло до дефіциту ліквідності;

трудовах ресурсах: банки пропонувати позичальникам більш складні кредитні продукти, можливі ризики яких були недостатньо досліджені. За відсутності достатньої кількості кваліфікованих кадрів для розробки системи оцінки ризиків для складних кредитних продуктів, банки наражалися на додаткові ризики.

На сучасному етапі розвитку банківської системи України особлива увага повинна приділятися урахуванню зовнішніх факторів, оскільки їх виникнення та інтенсивність прояву не залежить від діяльності банків, вони вкрай неоднорідні за джерелами походження і є результатом впливу систем різного рівня.

На нашу думку, їх доцільно поділяти на наступні групи: фактори зовнішнього непрямого (політичні, правові, економічні, соціальні та технологічні) та прямого (банківське регулювання та нагляд, грошово-кредитна політика та стан ринку кредитних послуг) впливу.

Нами визначені наступні основні зовнішні фактори, які повинні ураховуватись при формуванні кредитної політики банків України: складність політико-правового поля функціонування банків та позичальників; невизначеність можливого розвитку світових фінансових та сировинних ринків, що сформує значну варіацію показників економічного розвитку України у 2013-2015 рр.; залежність фінансового стану позичальників від кон'юнктури на світових товарних і сировинних ринках; можливість погіршення ситуації на ринку праці; зростання обсягу державного боргу та видатків з його обслуговування при збереженні необхідності в нових запозиченнях; значна питома вага у витратній частині державного бюджету поточних першочергових витрат, які не підлягають скороченню, а також витрат по фінансуванню опосередкованого бюджетного дефіциту; негативне сальдо торгового балансу, що негативно впливає на платіжний баланс і показники зовнішньої ліквідності; грошово-кредитна політика НБУ, спрямована на відновлення кредитування реального сектора економіки; посилені вимоги банківського нагляду.

Для ефективного формування кредитної політики банків України в умовах несприятливого впливу зовнішнього середовища необхідним є аналіз та прогнозування загроз її реалізації, що генеруються ним, з подальшою розробкою комплексу заходів, спрямованих на усунення або локалізацію впливу загроз.

Криклій, О.А. Фактори, що впливають на формування та реалізацію кредитної політики банків України / О.А. Криклій // Міжнародна науково-практична конференція: збірник тез VII (18-19 жовтня 2012 р.). - Черкаси : ЧІБС УБС НБУ, 2012. – С. 53-55.